

Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів технологічної освітньої галузі

Олена Баранова, методист відділу природничо-математичних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського

У складних умовах сьогодення, спричинених повномасштабною війною, перед вчителями стоїть складне завдання — забезпечити якісний освітній процес у школах в умовах режиму воєнного стану та створення безпечних умов навчання для всіх учасників освітнього процесу.

Предмет «Технології» є практико-орієнтованим, заглиблює у світ творчості, досліджень і різноманітних технологій та спрямований на залучення учнів до інформаційних, дослідницьких і пошукових проєктів, які завершуються виготовленням готових виробів. Саме тому вивчення предмета «Технології» рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях, вимоги до облаштування яких визначаються санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти, який було затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205.

Метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі зазначений у додатку 11 до Державного стандарту. При цьому наскрізними для всіх ключових компетентностей визначено такі вміння: читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично й системно мислити; логічно обґрунтовувати позицію; креативно мислити та творчо діяти; виявляти ініціативу; конструктивно керувати емоціями, розпізнавати власні та емоційний стан інших; оцінювати ризики; ухвалювати рішення з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків; аналізувати проблемні ситуації та розв'язувати їх; співпрацювати з іншими.

Державним стандартом (додаток 11) передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проєктування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробу, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, самозарадність у побуті.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі визначено в додатку 12 до Державного стандарту і передбачають, що учень:

- формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності;
- творчо застосовує традиційні й сучасні технології;
- ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;
- турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Технології: 5–6 клас
(адаптаційний цикл базової середньої освіти)

Кількість годин на вивчення предмета визначає заклад освіти, керуючись пунктом 26 Державного стандарту, в межах кількості годин, визначених Типовою освітньою програмою для технологічної освітньої галузі (додаток 1).

На основі Державного стандарту та Типової освітньої програми розроблено такі **модельні навчальні програми** для вивчення навчального предмета «Технології» у 5–6 класах, які мають гриф Міністерства освіти і науки України та розміщені на офіційних сайтах МОН (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) – <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitniprogrami/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkolizaprovadzhuysya-poetapno-z-2022-roku> та ІМЗО – <https://imzo.gov.ua/model-ninavchal-ni-prohramy/>):

1. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Кільдеров Д.Е., Мачача Т.С., Юрженко В.В., Луп'як Д.М.)
2. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Терещук А.І., Абрамова О.В., Гащак В.М., Павич Н.М.);
3. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Туташинський В.І.);
4. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.)

Модельні навчальні програми «Технології. 5-6 класи» відрізняються одна від одної, і вчитель має це враховувати під час її вибору. У всіх програмах не передбачений розподіл навчальних годин для вивчення кожної окремої теми, а тому вчителі, маючи академічну свободу, розподіляють їх на власний розсуд. Під час розроблення календарно-тематичного плану вчителі, враховуючи умови роботи, моделюють освітній процес: конкретизують і перетворюють модельну програму відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів.

Міжгалузеві інтегровані курси

- Модельна навчальна програма «Робототехніка. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І.М., Ченцов О.М.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» - наказ МОН України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу МОН України від 29.09.2021 № 1031);
- Модельна навчальна програма «STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» - наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу МОН від 29.09.2021 № 1031).

Відповідно до наказу МОН України від 14.08.2024 № 1138 гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надано модельній програмі «STEM. 5-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Девченко Ф., Озарчук А., Рогоза В., Скулатов О., Сіпій В., Тишковець М.).

Відповідно до оновленої типової програми 5-9 кл. передбачено міжгалузевий «Безпековий практикум» (соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна, природнича освітніх галузі) – 0,5 год. на тиждень.

Технології – 7, 8 (пілотний) класи (цикл базового предметного навчання)

Загальний обсяг річного навчального навантаження для технологічної галузі в освітній програмі закладу освіти встановлюють у межах вказаного в Державному стандарті та Типовій освітній програмі діапазону мінімального та максимального показників. На вивчення предмета «Технології» у 7-х класах мінімальна кількість часу становить 1 годину на тиждень, максимально допустима кількість – 2 години на тиждень.

У 7 класах закладів загальної середньої освіти стартує новий етап реформи НУШ, який передбачає впровадження циклу базового навчання за модельними навчальними програмами, у змісті яких реалізуються концептуальні засади Державного стандарту базової середньої освіти. Вони вже отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки України та Інституту модернізації змісту освіти.

1. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автор Мачача Т.С.), наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883.

2. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти (автор Туташинський В.І.), наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883.

3. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Гащак В.М.), наказ Міністерства освіти і науки України від 27.12.2023 № 1575.

4. Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авторки Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.), наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001.

На основі обраної модельної програми вчитель розробляє власну навчальну програму, в якій формує змістове наповнення відповідно до актуальних потреб, ресурсів закладу освіти та інтересів і здібностей учнів, визначає необхідну кількість годин для вивчення окремих тем, реалізації проєктів, розділів або модулів, враховуючи загальну кількість годин на рік, відведену навчальним планом закладу на предмет, очікувані результати, визначені програмою, а також обирає ті види навчальної діяльності, які будуть використовуватися в освітньому процесі для досягнення результатів, визначених Державним стандартом.

Навчальні програми, розроблені на основі модельної навчальної програми, затверджує педагогічна рада закладу освіти.

Під час розроблення календарно-тематичного та системи поурочного планування вчитель самостійно вибудовує послідовність формування очікуваних результатів

навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі. Учитель може впродовж навчального року вносити зміни в календарно-тематичне планування відповідно до того, як учні засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем і змістових модулів.

7 клас – це наступний рівень навчання. Він логічно розгортається на основі попереднього. Це означає, що визначальне значення у навчанні має наступність. На початку 2024/2025 навчального року задля досягнення результатів навчання учнями, визначених Держстандартом, доцільно виявити рівень опанування учнями навчального матеріалу, яким вони оволодівали в умовах воєнного часу при офлайн навчанні чи з використанням технологій дистанційного навчання, для визначення необхідності організації традиційного повторення вивченого матеріалу та запровадження «коригуючого навчання».

Для цього доцільно провести практичні роботи з виконання відповідних технологій обробки матеріалів, усні співбесіди, опитування, що дозволить вчасно скорегувати прогалини у засвоєнні навчального матеріалу. Проведення такої роботи носить прогностичний характер щодо рівня сформованості ключових та предметних компетентностей і, відповідно, подальшого планування роботи вчителя.

Слід зазначити, що оцінки за вище названі практичні роботи бажано не виставляти до класного журналу, адже вони є орієнтиром для визначення рівня залишковості знань і вмінь. Відповідно до результатів, вчителю варто спланувати колективну або індивідуальну роботу щодо актуалізації окремих тем, систематизації знань та умінь, практичного їх закріплення тощо. Тривалість періоду такого навчання кожен вчитель визначає самостійно.

Міжгалузеві інтегровані курси

Технологічна освіта у 7 класах стає все більше міждисциплінарною: учні засвоюють основи різних галузей. Це створює умови й надає можливість інтегрувати предмети як технологічної, так і природничої, математичної, інформатичної, мистецької та інших освітніх галузей. На навчальних заняттях з «Технології» здобувачі освіти зможуть застосовувати знання у практичній діяльності, розробляти спільні для освітніх галузей проекти, реалізуючи базові способи впливу на предмети праці в технологічних процесах. У 7 класах проєктно-технологічна діяльність є інтелектуально насиченою, пов'язаною з використанням наукових знань, техніки, інженерії. Отже, створюються кращі можливості для STEM освіти. Вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва, народних ремесел і технологій індустріального виробництва доповнюється застосуванням основ дизайну, цифрових та інших сучасних технологій.

Відповідно до наказу МОН України від 14.08.2024 № 1138 гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надано таким модельним програмам:

- «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є., Крижановський С.М., Мізіченко Т.М., Мостепан Н.М., Новікова Г.С., Хорищенко О.А.);
- «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Засєкіна Т.М., Коршунова О.В., Василенко І.П.).

Трудове навчання – 8-9 класи

Вивчення предмета «Трудове навчання» для 8-9 класів здійснюється за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>).

На вивчення предмета «Трудове навчання» в 8-9 класах відводиться 1 година на тиждень. Кількість годин може бути збільшена за рахунок варіативної складової навчальних планів, передбачених для навчальних предметів, факультативів, індивідуальних занять та консультацій. Це також дозволяє впроваджувати курси за вибором технологічного спрямування.

Завдання учителя полягає в досягненні очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, які є спільними як для класів, поділених на групи, так і для неподілених. Шляхи досягнення цих результатів вчитель визначає самостійно, зважаючи на матеріально-технічні можливості школи, інтереси і здібності учнів, а також свою фахову підготовку.

Очікувані результати мають бути досягнуті до кінця навчального року. Учитель може планувати їх досягнення поетапно через виконання окремих проєктів. Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів охоплює навчальні та творчі проєкти, які можна реалізувати за допомогою різних технологій, передбачених програмою, із відповідним доббором матеріалів і плануванням робіт від творчого задуму до практичної реалізації.

Перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів є орієнтовним та може бути доповнений виробами (проєктами) відповідно до матеріально-технічної бази та вподобань учнів.

Орієнтовна кількість проєктів, що освоюються в кожному класі визначена в пояснювальній записці до навчальної програми (виготовлений виріб чи послуга). У 8-му класі передбачено виконання 4-6 проєктів, у 9-му класі – 2 проєкти (плюс 2 проєкти технології побутової діяльності та самообслуговування (мініпроєкти) у 8 класі і 1 проєкт у 9 класі).

Зменшення кількості проєктів у старших класах обумовлене необхідністю ускладнення виробів і технологій. Проєкти мають ставати складнішими як протягом навчального року, так і під час усього курсу. В 9-му класі проєкти виконуються з урахуванням умінь і навичок, набутих у попередніх класах.

Важливим елементом виконання учнівських проєктів є їх публічний захист, під час якого учні представляють свою роботу, пояснюючи процес створення, удосконалення та важливість проєкту, використовуючи презентації, графічні зображення або усні пояснення. Інші учні та вчитель можуть ставити запитання для обґрунтування прийнятих рішень. Не допускається проєктування та виготовлення виробу лише для освоєння технології.

У класах, що не поділяються на групи, під час вибору об'єкта проєктно-технологічної діяльності заплановується не менш як дві основні технології для рівних можливостей у виборі технологій із технічних та обслуговуючих видів праці. Крім об'єктів, виготовлення яких передбачає застосування однієї технології – писанка, гарячі напої тощо.

Під час планування навчального процесу учитель самостійно формує теми, які учням необхідно засвоїти, зважаючи на обрані для виготовлення об'єкти проєктування,

визначає і планує необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для вивчення відповідних процесів з обробки матеріалу тощо. Така академічна свобода учителя «обмежена» лише запланованими очікуваними результатами навчально-пізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

За умов дистанційного або змішаного навчання головним критерієм добору навчального матеріалу для досягнення очікуваних результатів навчання технологічної освітньої галузі є збереження здоров'я і безпеки всіх учасників освітнього процесу. Для збереження психічного й фізичного здоров'я учнів доцільними є творчі завдання з проєктування і виготовлення корисних й естетичних виробів; кулінарії; організації побуту (прибирання приміщень, догляд за особистими речами, кімнатними рослинами і тваринами, прибудинковою територією тощо). Також важливо забезпечити безпосередню участь учнів і батьків у формуванні змісту навчання технологій, виконання тих завдань і видів діяльності, які найбільше їх цікавлять, забезпечені відповідними матеріалами й інструментами і які потребують контролю і допомоги батьків.

Учні мають чітко розуміти мету і призначення створюваних освітніх продуктів. Варто спрямовувати учнів на створення продуктів, що сприяють соціалізації, співпраці, взаємодопомозі та турботі про близьких, таких як спільні проєкти, благодійні ярмарки, челенджі тощо.

Зустрічі на цифрових платформах варто проводити на певних етапах навчання, таких як визначення проблеми і теми проєкту, вибір завдань різного типу й рівня складності, планування навчальної діяльності, розроблення критеріїв виконання завдань, а також на етапах рефлексії, презентації та оцінювання результатів навчання. Інші технологічні процеси й операції оптимально виконувати самостійно, в індивідуальному темпі, використовуючи якісний навчальний контент – відеоматеріали, інструкції, технологічні картки або індивідуальні консультації вчителя.

Технології – 10 та 11 класи

Рівень стандарту

У 10–11 класах Типовими освітніми програмами навчальний предмет «Технології» віднесено до вибірково-обов'язкових, на вивчення яких навчальним планом передбачено 105 годин. Можливі також варіанти, за якими предмет вивчається і в 10 і в 11 класі (70+35 чи 35+70 відповідно).

Навчання здійснюється за програмою, затвердженою наказом МОН від 23.10.2017 № 1407, яка розміщена на вебсайті Освіта.ua

<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58969/> .

Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркового навчальних модулів, із яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж одного чи двох навчальних років:

- «Дизайн предметів інтер'єру»,
- «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»,
- «Дизайн сучасного одягу»,
- «Краса та здоров'я»,
- «Кулінарія»,
- «Ландшафтний дизайн»,

«Основи підприємницької діяльності»,
«Основи автоматики і робототехніки»,
«Комп'ютерне проєктування»,
«Креслення».

Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин на вивчення кожного з трьох обраних модулів учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Профільний рівень

Типовими освітніми програмами на вивчення предмета «Технології» у 10 та 11 класах на профільному рівні передбачається по 6 годин на тиждень. Заклад освіти може збільшувати кількість годин на вивчення профільного предмета за рахунок додаткових годин навчального плану.

Навчання здійснюється за однією з профільних програм, що розміщені на офіційному сайті Міністерства, чи за програмами професійного навчання, затвердженими МОН від 23.09.2010 № 904 з використанням, за потреби, часу навчальної практики у 10 класі.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

У ситуації, коли кількість годин на опанування професії менша від передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства.

Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси освоюються учнями послідовно, а їх програми повинні мати відповідний гриф МОН.

Курси за вибором «Професійні проби» можуть освоюватися за рахунок варіативної складової навчальних планів учнями, які навчаються за будь-яким профілем.

Здійснювати навчання можливо у міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) відповідно до цивільно-правових договорів, укладених із закладами освіти, фізичними та юридичними особами, забезпечувати поглиблене вивчення окремих предметів інваріантної, зокрема навчальних предметів освітньої галузі «Технології» та варіативної (курсів за вибором, факультативів профорієнтаційного та іншого спрямування) складових освітніх програм (навчальних планів), навчання учнів (вихованців) за мережевою формою здобуття освіти тощо, відповідно до Положення про міжшкільний навчально-виробничий комбінат та Положення про міжшкільний ресурсний центр, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 09 листопада 2018 року № 1221, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 січня 2019 р. за № 63/33034, (зі змінами у відповідності до Наказу МОН № 619 від 08.07.2022 року) за умови дотримання вимог Державних стандартів.

Навчальний предмет «КРЕСЛЕННЯ»

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення можливе в 11 класі технологічного профілю 2 години на тиждень за навчальною програмою «Креслення. 11 клас» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-906).

У 8–11 класах креслення може вивчатися як курс за вибором за навчальною програмою «Креслення» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 08.11.2019 р. № 22.1/12-Г-10550), а за наявної технічної можливості – за програмою курсу за вибором «Професійні проби» для учнів 8–11 класів «Технічне креслення на базі комп'ютерних програм» (лист ІМЗО від 09.06.2020 № 22.1/12-Г-346).

Вивчення предмета в 7–8 класах спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу здійснюється за навчальною програмою «Креслення. 7 – 8 класи» (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-904).

Поділ класів на групи та безпека життєдіяльності учнів

Вивчення предметів «Технології», «Трудове навчання» рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях. Поділ класів при вивченні навчального предмета «Трудове навчання» на групи технічних і обслуговуючих видів праці відбувається за бажанням учнів та здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом МОН від 20.02.2002 № 128: за наявності в класі більше, ніж 27 учнів, для міських шкіл та більше, ніж 25, – для сільських.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 16.09.2022 № 1/10848-22 «Щодо поділу на групи при вивченні навчального предмета «Технології» у 5 та 10-11 класах закладів загальної середньої освіти» навчальний предмет «Технології» є сучасною назвою предмета «Трудове навчання», тому Міністерство освіти і науки України рекомендує всі нормативні документи щодо врегулювання питань освітньої діяльності з предмета «Трудове навчання» застосовувати і до предмета «Технології», зокрема і норму щодо поділу класів на групи, передбачену наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128.

У третьому розділі санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205, зазначено, що «приміщення навчальних майстерень повинні бути розраховані на 13-15 робочих місць, оснащені відповідним обладнанням, необхідним для використання технологій, передбачених навчальними програмами з трудового навчання, у тому числі холодильним, з урахуванням зросту учнів. Робочі місця повинні забезпечувати зручну робочу позу учнів та відповідати вимогам безпеки життєдіяльності». Санітарний регламент розміщено на офіційному вебсайті Верховної Ради України.

Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану. Також згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці потрібно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни,

навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці потрібно звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму. Відповідно до «Положення до про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» (наказ МОН від 26.12.2027 № 1669) навчання та перевірка знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності учнів та працівників ЗЗСО проводяться відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 (із змінами), та Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, затвердженого наказом МОН України від 18.04.2006 № 304, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07.07.2006 за № 806/12680 (у редакції наказу МОН України від 22.11.2017 № 1514).

Рекомендуємо вчителям технологій/трудоного навчання мати розроблені інструкції з охорони праці під час виконання усіх робіт та завдань, що потенційно можуть бути небезпечними для учнів/учениць.

Оцінювання 5-7 класи

Оцінювання результатів навчання учнів 5–7 класів здійснюється згідно з рекомендаціями щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 р. № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання».

Відповідно до рекомендацій оцінювання може здійснюватися як у процесі навчання (поточне), так і на різних його етапах (підсумкове). Основними видами оцінювання результатів навчання учнів освітній галузі “Технології” є формувальне та підсумкове оцінювання.

Оцінювання результатів навчання учнівства здійснюється згідно з вимогами до обов’язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом на основі компетентнісного підходу. Оцінювання дає інформацію про досягнення результатів навчання на певному етапі освітнього процесу. Результати оцінювання виражаються в балах (від 1 до 12) та/або в оціночних судженнях. Критерії оцінювання реалізуються за чотирма рівнями (початковий, середній, достатній, високий).

За вибором закладу освіти оцінювання може здійснюватися за власною шкалою оцінювання результатів навчання. У разі запровадження закладом освіти власної шкали оцінювання результатів навчання учнів ним мають бути визначені правила переведення до 12-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання результатів навчання здійснюють за допомогою різних методів, вибір яких зумовлений особливостями змісту предмета «Технології», його обсягом, рівнем узагальнення, віковими особливостями учнів із застосуванням різних способів і засобів: усного опитування (індивідуальне, групове тощо); спостереження; аналіз портфоліо;

письмових завдань (окремі навчальні завдання); практичних завдань / навчальних проєктів; завдань із використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання; комплексного оцінювання, що поєднує різні способи й засоби оцінювання.

Підсумкове оцінювання здійснюють періодично. Кількість підсумкових робіт, час їхнього проведення вчитель / учителька може встановлювати самостійно.

Ураховуючи специфіку предмета «Технології», під час реалізації навчальних проєктів може виставлятися одна підсумкова оцінка, якщо проєкт короткотривалий (4–6 годин) або кілька, якщо для реалізації проєкту відводиться 8 і більше годин (в такому випадку вчитель/учителька самостійно визначає кількість оцінок за проєкт). При виставленні підсумкової оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення тем чи реалізації навчальних проєктів.

Відомості, отримані під час підсумкового оцінювання результатів навчання, застосовуються для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед здобувачами освіти, та коригування освітнього процесу.

Семестрове оцінювання здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання технологічної освітньої галузі (додаток 2 до наказу МОН №1093, сторінка 39), з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності.

У Державному стандарті базової середньої освіти зазначені чотири групи обов'язкових результатів навчання:

- втілення задуму в готовий продукт за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності;
- творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва;
- ефективне використання техніки і матеріалів без заподіяння шкоди навколишньому середовищу;
- турбота про власний побут, задоволення власних потреб і потреб інших осіб.

До кожної групи обов'язкових результатів навчання визначені загальні та конкретні результати і орієнтири для оцінювання (додаток 12 до Державного стандарту базової середньої освіти).

Завдання для оцінювання добирають так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнення учнівством обов'язкових результатів навчання певної групи, яка охоплює споріднені загальні результати відповідної освітньої галузі.

З метою якісного оцінювання результатів навчання учнів та учениць у календарно-тематичному плані варто визначити один або кілька конкретних очікуваних результатів (відповідної групи результатів), якого/их необхідно досягти на конкретному уроці.

Підсумкове оцінювання за рік не здійснюють. Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих досягнень учня / учениці протягом року.

Результати семестрового та річного оцінювання фіксують у класному журналі та Свідоцтві досягнень.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. На підставі оцінок за групами результатів виставляється загальна оцінка за семестр з навчального предмета навчального плану освітньої програми закладу освіти. В технологічній освітній галузі визначено чотири групи результатів, а у свідоцтво досягнень

рекомендовано виставляти оцінки за трьома групами результатів так, як конкретні результати групи результатів «Ефективне використання техніки і матеріалів без заповідання навколишньому середовищу» враховуються при оцінюванні інших груп результатів.

Кожна тема окремого уроку виконання проекту може бути спрямована на досягнення одного або декількох обов'язкових результатів навчання, які можуть бути оцінені вчителем. Проте, дані поточні оцінки матимуть мотивуючу, виховну і коригуючу функцію оцінювання і не впливатимуть на формування підсумкової оцінки. Захист кожного проекту доцільно здійснювати у відповідності до груп результатів навчання (ТЕО 1, ТЕО 2, ТЕО 3, ТЕО 4), щоб бачити їх динаміку протягом семестру/року. Підсумкова оцінка за семестр формується на основі захисту проекту і також розподіляється за групами результатів навчання, які будуть перенесені у Свідоцтво досягнень, враховуючи динаміку оцінок за проекти протягом семестру. Таким чином, формувальне оцінювання буде сприяти сформованості компетентностей технологічної освітньої галузі у здобувачів освіти за семестр, а потім і за рік.

До прикладу орієнтовний варіант заповнення журналу:

Записи відповідних тем на правій стороні журналу	Тема	Тема	Захист проекту №1				Тема	Тема	Захист проекту №2				Семестровий підсумковий контроль				Підсумкова		
	дата	дата					дата	дата											
№ з/п	Дата														Річна				
	Прізвище та ім'я			ТЕО 1	ТЕО 2	ТЕО 3	ТЕО 4			ТЕО 1	ТЕО 2	ТЕО 3	ТЕО 4	ТЕО 1		ТЕО 2	ТЕО 3	ТЕО 4	Семестрова
1.		Учень 1		Поточні оцінки за проєкт №1 (ТЕО 1, ТЕО 2, ТЕО 3, ТЕО 4)						Поточні оцінки за проєкт №2 (ТЕО 1, ТЕО 2, ТЕО 3, ТЕО 4)									
2.	Учень 2																		

Список використаних джерел та літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.09.2024).
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX. (редакція від 24.03.2024, підстава - 3482-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.09.2024).
3. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021. №408. URL: <https://cutt.ly/LlbsR6f> (дата звернення: 15.09.2024).
4. Наказ МОН України від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vmnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 15.09.2024).
5. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типових навчальних планів та Типових програм професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів» від 23.09.2010 № 904. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/15048_15048 (дата звернення: 15.09.2024)
6. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти» від 19.02.2021 №235. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyserednoyi-osviti> (дата звернення: 15.09.2024).
7. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.09.2024).
8. Модельні навчальні програми навчального предмета «Технології. 5-6 класи», «Технології. 7-9 класи», які мають гриф Міністерства освіти і науки України URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/tekhnohichna-osvitnia-haluz/> (дата звернення: 15.09.2024).
9. Навчальна програма з технологій (рівень стандарту) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл : наказ Міністерства освіти і науки від 23.10.2017 № 1407. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58969/> (дата звернення: 15.09.2024).
10. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» від 2 серпня 2024 р. №1093. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhenniarekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 15.09.2024).
11. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо поділу на групи при вивченні навчального предмета «Технології» у 5 та 10-11 класах закладів загальної середньої освіти» від 16.09.2022 №1/10848-22. URL: <https://virtualna-majsterna2.webnode.com.ua/l/list-mon-shchodopodilu-klasu-na-grupi/> (дата звернення: 15.09.2024).
12. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 року №2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 15.09.2024).
13. Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 № 730. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07> (дата звернення: 15.09.2024).